

125 éve hunyt el gróf Csáky László az 1848–49-es szabadságharc kormánybiztosa

Apja szendrői birtokos volt. 1848-ban a Batthyány kormány Szepes vármegye főispánjává nevezte ki, majd Sáros, később Szepes vármegye kormánybiztosa volt. A szabadságharc alatt saját költségén, Lőcsén fegyvergyárat alapított. Szabadcsapatot szervezett, majd parancsőrtsztként szolgált Görgey mellett. A szabadságharc bukása után Angliába emigrált. Távollétében halálra ítélték. 1852-ben hazatért, hat év várfogságot szenvedett. 1865-től 1891-ig Deák (kormánypárti) országgyűlési képviselő, 1867-76 között Nyitra főispánja volt, 1887-ben a képviselőház alelnökévé választották.

Csáky László bujdosásáról a következőket olvashatjuk Pfliegler J. Ferenc: Életem. Egy miskolci polgár visszaemlékezései 1840-1918 című könyvében:

„Szendrőn özv. Csáky Jánosné grófnő búsult szép kastélyában. Néha-néha meglátogatta egyik-másik leánya, Königsberg, vagy Hunyady grófné. Fia, Gábor gróf súlyos és reménytelen betegségekre keresett gyógyulást a francia Riviérán. Csáky László gróf hollétéről nem szólt a krónika, hiszen őt a hatalom köröztette. El is ítélte, in effigie, mert ő szervezte a szepességi gerillaharcokat és a nemzetőri csapatokat, melyek élén nyugtalanította a Schlick vezénylete alatt működő osztrák seregeket, rendszerint oldalról, vagy hátba támadva azokat. Puskatűz közé fogta, s a nagyobb hatás kedvéért az erdőkben elhagyott nagy pálinkás hordók oldalát verette, imitálva az ágyúbömbölést.

László grófot tehát keresték. A Bódva menti falvakban, Senyétől Szendrőig vagy 150 kúrián ugyanannyi nemes úri család lakott. Ezek között is sok volt a politikailag meggyanúsított és üldözött, kikre vigyázni kellett. Sejtelve sem volt senkinek László gróf hollétéről. Csak a jó édesanya tudta, mily közel van a fia. A hálószoba melletti öltözőjében tartotta zár alatt. Az asztalnál étkező katonatisztek szemeláttára tette félre a legszebb falatokat, mondván: „für meinen Armen”.

Gróf Csáky László fiatalkori képe

Az alábbiakban részletet közlünk a Vasárnapi Újság 1891. évi 4. számában gróf Csáky László elhunytá alkalmával megjelentetett nekrológból.

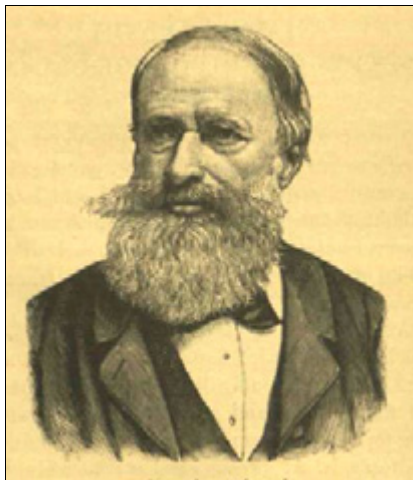
„Csáky László gróf politikai küzdelmeinknek ama veterán tagjai közé tartozott, kiknek nyilvános pályája még a negyvenes évek szabadelvű nemzeti nagy mozgalmaiban vette kezdetét s ettől kezdve halála perczéig példányképe volt az igaz hazafiságnak, a legtisztább becsületességnek, tántoríthatatlan szilárd jellemnek, haza- és emberszeretetnek. Fél századon át a közpályán a hazának, s a magánéletben is nem magának, de másoknak élt, s igazán jegyzik föl róla, hogy «arany volt a szíve, aczél volt jelleme».

Bécsben született, 1820 decz. 21-én. Közpályáját azonban már Trencsénmegyében kezdte, melynek négy éven át (1842–1846) volt tiszteletbeli aljegyzője, később főjegyzője. Már ekkor egész lelkével ahhoz a szabadelvű nemzeti irányhoz csatlakozott, melynek újjászülését köszönheti hazánk, s mint a főrendiháznak is tagja, itt a kisebbségben levő ellenzék leglelkesebb hívei közé tartozott. A

szabadságharcz őt is talpon találta és pedig a legelsők között. Kincseket érő családi ezüstjét, aranyát tette le a haza oltárára, s mint Sárosmegye főispánja, 1848 június havától pedig királyi biztosa, úgyszintén Szepes-megye kormánybiztosa, rendkívüli erélyt fejtett ki, hogy a gondjaira bízott vármegyék megtegyék, a mint meg is tették a haza iránti kötelességüket. Kitarzott mindvégig, a világosi katasztróféig. Ezután menekülni kényszerült, s a diadalmas hatalom halálra ítélte s bitófára szegeztette nevét a Kossuthé, Andrássy Gyuláé s annyi más hazafié mellé.

Mint száműzött leginkább Parisban élt. Édes jó anyja, született Lassanszky grófnő, a saját birtokai jövedelméből (mert hisz az övét elkobozták) szép összegeket küldött számára. De ő azért szegényül élt a gazdag világvárosban, hogy szegénysorsú bujdosó társait segíthesse.

Ugyancsak édes anyja eszközlé ki számára utóbb a hazatérhetést. Ő visszajött, de teljesen elvonultan élt egész az ideig, mely a jó hazafiak közéleti szereplésének ígérkezett újra megnyitni a mezőt. Ott volt az 1861-iki lelkes törvényhozók között, s utóbb ismét annak a passiv ellenállási politikának lőn a híve, melyen a provizoriumok minden jogfosztási és beolvasztási kísérlete megtörött.

Gróf Csáky László időskori képe (Vasárnapi Újság)

1865-ben újra képviselő lett, majd 1867-től Nyitra megye alkotmányos főispánja, egész 1876-ig, a mikor régi hű választó kerülete, a varini, választá meg újra képviselőjének. Ettől fogva Csáky László gróf egész az utolsó időkig egyik állandó tipikus alakja volt a képviselőháznak, nagy, tömött fehér szakállával, meggörnyedt termetével, s azokkal a szelid kék szemekkel, melyeknek az utóbbi években egyre jobban gyengülő ereje arra kényszeríté, hogy lemondjon a ház alelnöki állásáról, melyre 1887-ben választatott. De megtartotta elnöki állását az összeférhetetlenségi bizottságban s csak pár évvel ez előtt fogadta el elnökségét az országos kertészeti egyesületnek is. A király 1876-ban a Lipóttrend középkeresztjével, 1880-ban valóságos belső titkos tanácsosi méltósággal tüntette ki. Egész életén át nőtlen maradt, s életét úgyszólván egészen a közügyeknek, a művészetek, tudományok pártolásának szentelte. Ő róla beszélik, hogy jövedelmének huszadrészét sem költé önmagára, a többit mind mások segítségére fordította. Pedig nagy jövedelme volt, mert egyike volt az ország legtekintélyesebb vagyonú főurainak. Trencsénben, Szepesben, Borsodban, Abaujban, Zemplénben voltak uradalmi s a mellett részes volt a Csákyak egyebütt fekvő ősi birtokaiban. Övé volt a Szepességen a prakfalusi vasgyár, melyben Magyarországon a legelső emlékszerű szoborművet, a lapunkban is bemutatott branyiszkói honvédemléket öntötték, természetesen az ő áldozatkészségének is jelentékeny igénybe vételével.

Csáky László gróf régóta betegeskedett, de csak a múlt augusztusban vált baja aggasztóbbá. A közelebbi hónapokban már ágyban fekvő beteg volt. E hó (január) 19-én reggeli 8 órakor szólítá el a halál, kioltván benne a Csáky nemzetségnek trencsényi ágát, melynek ő utolsó férfi sarja volt.”